

„...A GYERMEKÁGYI LÁZ EGÉSI

Semmelweis Ignác 1818. július 1-én született abban a házban, ahol a nevét viselő Semmelweis Orvostörténeti Múzeum működik, a Budai várban. A Semmelweis család az 1600-as évektől élt Magyarországon és német származásuk ellenére magyarnak tartották magukat és gyermeküket is ebben a szellemben nevelték. 11 éves korában kerül a Királyi Egyetem katolikus gimnáziumába és az iskola második legjobb, de az elsőt vetélkedő tanulója volt. A budai gimnáziumból 1835-ben került a pesti egyetem bölcsészeti tanfolyamára. Apja kívánságára 1837-ben beiratkozott a bécsi egyetem jogi karára. Jogi tanulmányait abbahagyta és medikus lett. 1844-ben avatták orvos doktorrá. Egyetemi évei a második bécsi orvosi iskola virágzásának idejére esett. Ekkor működött az egyetemen a belgyógyász Skoda és a kórboncnok Rokitsansky, akinek tanítása igen nagy hatással volt Semmelweis Ignácra. A belgyógyász és a kórboncnok együttműködése megadta a választ a belgyógyászati diagnózis helyességére, a bonctani ellenőrzések megfigyelésére a szervezetben. Semmelweisnek a belgyógyászat és a szülészlet közt kellett választania, de csak a szülészeten volt üres állás. Így került Klein professzor szülészeti klinikájára. A szülészeti tevékenység mellett tovább folytatta kórbonctani gyakorlatait Rokitsansky mellett, de tovább látogatta Skoda előadásait is. Ebben az időben került ösztöndíjként az egyetemre Markosovszky Lajos is, életre szóló barátság szövődött köztük.

A bécsi kórházban, mely 1784-ben kezdte meg működését, a szülőanyák mortalitása kezdetben nem haladta meg az 1,25%-ot. A kórháznak két szülészeti osztálya volt és kormányrendelettel szétválasztották egymástól a medikusok és a bábák gyakorlatát. A medikusok az I-es, a bábák a II-es szülészeti osztályra kerültek. 1841–1846 kö-

Hölgyeim és Uraim! Tisztelt ünneplő közönség!

Az a korszakalkotó tudományos felfedezés, amelynek emlékére összegyűltünk, olyan korban jött létre, amikor a nemzeti függetlenségétől megfosztott ország érdekérvényesítő képessége közel sem volt összhangban belső fejlődésének természetes igényével. Ez azonban nem csökkent, hanem éppen növeli azoknak a tudósoknak az érdemét, akik a mostoha körülmények között egy megújulásért küzdő közélet gondjait vállalva dolgoztak és alkottak. A felvilágosodás korától kezdve kibontakozó magyar orvostudomány lassan önálló arculatot kapott és kiterjedt valamennyi szakágra. A pesti orvos iskola a Ballassa János körül csoportosuló nemzedék összefogásából jött létre és elérte a vezető országok tudományos színvonalát. A szabadságharc leverése után Markosovszky kezdeményezésére alakult ki a „Ballassa társaság” és körük egyre szélesedett. Hozzájuk csatlakozott Arányi Lajos, Wagner János, Bókai János, Jendrassyk Jenő és még sokan mások. Mind között a legnagyobb, aki első között csatlakozott ehhez a társasághoz:

SEMMEWEIS IGNÁC.

zött az I-es osztályon 9,92%-os volt a mortalitás, míg a II-es osztályon 3,38%. Volt olyan hónap, amikor a szülőanyák 29,3%-a halt meg, mielőtt még megismerhette volna az anyai örömeiket. Egymást váltották a vizsgálóbizottságok, de eredményt elérni nem tudtak. A gyermekági lázat ragályos betegségnek tartották és járványként kezelték. A gyermekági láz egész Európában pusztított, de okát nem sikerült megfejteni. Semmelweis döbbenetben állt e szörnyű pusztítás előtt és kénytelen volt belenyugodni a statisztika kérlelhetlenségébe, és nem tudta elfogadni a régebbi és az új magyarázatokat. Miután ő is Rokitsansky tanítványa volt, maga is a boncteremben kereste a választ. Minden reggel felboncolta a hullákat és mindig ugyan az a kórkép fogadta. Vivőér, nyirokér, hashártya- és mellhártyagyulladás. A járványt ugyanakkor lehetetlennek tartotta, hiszen akkor mindkét osztályon egyformán kellett volna pusztítania. Ma már tudjuk, hogy a vajdú szülőasszonyok halálát részben maga Semmelweis okozta, mikor a boncteremből

rögtön a betegeihez sietett. Ekkor értesült róla, hogy távollétében meghalt egy barátja, a törvénytudó bonctan tanára, Kolletschka, mert boncoláskor egyik tanítványa megsértette a kezét. A boncolási jegyzőkönyv tanulmányozása után döbben rá, hogy a pyaemiában elhunyt orvostanár és a gyermekági lázban elhunyt anyák kórképe azonos.

„Éjjel-nappal üldözött Kolletschka betegségének képe és egyre növekvőbb határozottsággal kellett elismernem, hogy a betegség, amelyben Kolletschka meghalt és az a betegség, amelyben annyi száz gyermekágyvast láttam elhunyni, egy és ugyanaz.”

De felfedezéséről nyilatkozott ő maga. A Magyar Tudományos Akadémiának 1860-ban írt leveléből citálva az idézetet.

„Tekintetes Akadémia! A gyermekági láz nevezete alatt már ósidők óta ösmeretes betegség e század folyama alatt mindig növekedő mérvben és heveséggel rohanta meg az európai szülészeti intézeteit és népességét, s gyermekeket, kiket áldozatául magával ragadott. A gondviselés kegyelméből sike-

riült nekem, tisztelettel alóírtam ezen irtózatot, eddigelé járványosnak hitt kór valódi természetét felfedezni – s e felfedezés nyomán egyszersmind (mi a fő dolog) a betegség nagyobb mérvbeli fellépését olymértékben meggátolni, hogy mialatt előbb például a bécsi szülészeti intézménynél néha 31%-nyi is volt a gyermekági láz okozta halálozás, addig ott, ahol az általam javasolt elővigyázati rendszabályok megtartatnak, a halandóság az 1%-ot sem érhet el.

Sorsom úgy hozta magával, hogy midőn e felfedezést (1847. évben) tettem, mint a bécsi szülészeti intézet segédorvosa, hazám határain kívül tartózkodtam. Így történt, hogy felfedezésem legelőször is a német szakközönségnek lón bemutatva.

Hazamba visszatértem után a magyar szakértő közönségnek is előadtam tapasztalataimat, és elméleteimet a gyermekági láz körül az itt megjelenő Orvosi Hetilapban.

Mialatt azonban tanom nálunk nem talált ellenzőre, több rendbeli, részint megtámadásoknak, részint elferdítéseknek volt az kitéve Németországban. Az emberiség iránti kötelesség parancsolta most már elméletemet még egyszer kifejteni és az ellene felhozott vádakat semmisségét kimutatni...”

Felfedezését a „Gyermekági láz kórok tana, fogalma és megelőzése” című német nyelvű könyvében adta közre 1860. október végén. Ebben pontosan meghatározza a gyermekági láz fogalmát: „A gyermekági láz felszívódási láz, mely szét-eső állati anyagok felszívódásával terjed. A gyermekági láz nem önálló kóralak, hanem válfaja a pyaemiának.” Ha a bomlott állati szerves anyagok helyébe baktériumokat – melyek Semmelweis korában ismeretlenek voltak – helyettesítünk, definíciója ma is pontos és tökéletes, sőt ha a nozokomiális fertőzésekre gondolunk, azt kell mondanunk, hogy ma is aktuálisak.

Z EURÓPÁBAN PUSZTÍTOTT...”

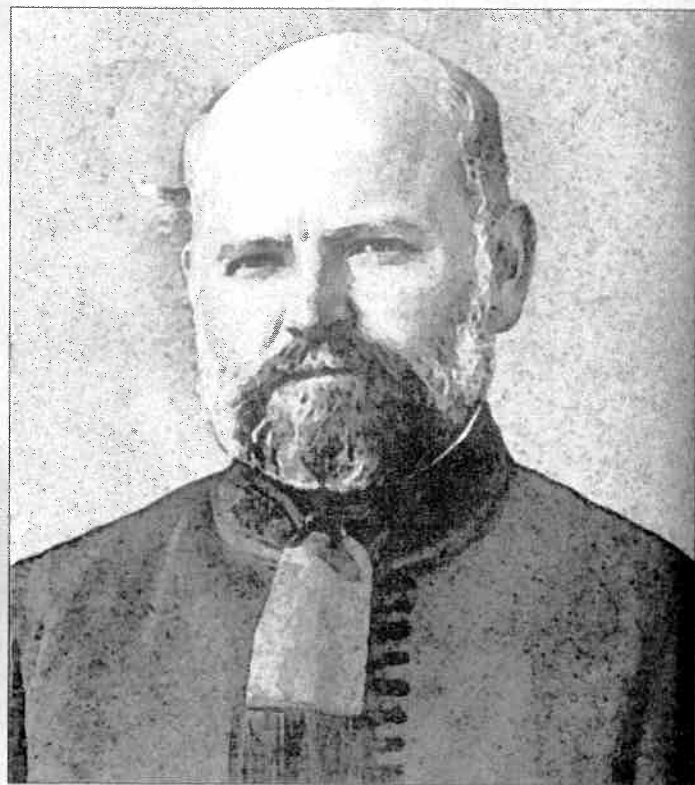
Semmelweis felfedezése hosszú küzdelmek árán utat tört magának és ismertté vált az egész világon. A gyermekágyi láznak szülőanyára leselkedő veszélye, hála Semmelweisnek, megszűnt, hogy korunkban más problémáknak adja át a helyét. Úgy látszik, minden kor kitermeli a maga megoldandó feladatait. Óriási tudományos és technikai apparátus áll rendelkezésre, hogy elhárítsa a szülőanyára leselkedő veszélyeket, de nem mondhatjuk el ugyanezt a magzatról, akinek veszélyeztettségét paragrafusokba foglalt jogszabályok törvényesítik. Az abortusz problémája nem csak morális kérdéseket vet fel, amiről manapság egyre kevesebbet beszélnek, hanem a demográfiai mutatók hátrányos befolyásolásával nemzeti létünket veszélyezteti. 1960-ban 162 000, 1970-ben már 192 000 terhesség-megszakítást végeztek Magyarországon, ez lényegesen több volt, mint az élve születések száma. 1999-re ez a szám 66 000-re csökkent, ami elsősorban a fogamzásgátló szerek elterjedésének tulajdonítható, de ez a szám most is rendkívül magas, az élve születések számához viszonyítva is.

Ez a kérdéskör különös megvilágításba kerül az utóbbi évek – tudományos forradalomnak is nevezhető felfedezések fényében. Ezen felfedezések jelentőségét számunkra tovább növeli az a tény, hogy az eljárást magyar tudósok dolgozták ki és az ő munkásságuk nyomán vált elismertté világszerte. Érdemes a nevüket is megjegyezni: *Dr. Raffai Jenő* és *Dr. Hidas György*, akik kidolgozták az anya-magzat kapcsolatvizelésnek nevezett módszerüket, megvetve ezáltal egy új tudományág alapjait. Még Semmelweis proféta lehetett a maga hazájában, az említett két tudósról ma már ez nem mondható el, mert felfedezésüket világszerte jobban ismerik, mint itthon Magyarországon. A felfedezés társadalmi hatását és tudományos jelentőségét jelenleg felbecsülni

sem tudjuk. Előtérbe került a születés előtti és körüli életidő meghatározó szerepe a személyiség fejlődésben, kapcsolatainkban, a kultúránkban és a civilizációban. Ugyancsak meghatározó szerepe van későbbi életutunk alakulásában. Lehetővé vált, hogy a várandós kismamának az eddiginél nagyságrendekkel több esélyt adhassunk egészségesebb, intelligensebb, emocionálisan fejlettebb gyermekek világrahozatalára. Az intrauterin kapcsolatfelvétel és kommunikáció a babával egy olyan kapcsolati kultúra és felelősségérzet megjelenéséhez vezethet, ami jelentősen befolyásolni fogja és átalakítja a következő generációk életét, akiknek ez természetes sajátja lehet. Megteremti az emberi kapcsolatok humanizálását a fogantatás pillanatától. Tudományosan bizonyítást nyert, hogy a magzat a fogantatásától kezdve szoros kapcsolatban él az édesanyával. Az őt ért stressz-hatások az embriót is károsítják. Szeretetét viszonozza, elutasítások boldogtalanná teszik, és ez felnőtt életére is kihat. Érzékszervei a terhesség hatodik hónapjának végére már úgy működnek, mint a megszületésénél. David Chamberlain szerint: „Intelligens lény, akinek az anyaméhben érdeklődése preferenciái, tanulása, emlékezete van, fájdalmat, dühöt, haragot él át, agresszívan viselkedik, mosolyog és bizonyos körülmények között még sír is. Ezt megannyi kísérlettel bizonyították.”

Egy kutató megfigyelte a 21-23 hetes magzatok terápiás abortuszát, azt a beavatkozást, amit az anya egészsége követelt meg és 140 esetben hallották a baba sírását.

Megállapítást és bizonyítást nyert, ha az anya belső hangján beszél a magzatához, az a szívfrekvencia-változással reagál rá. Még figyelemre méltóbb: ha csak gondol a magzatára, a baba az anyja gondolatára is szívfrekvencia-növekedéssel válaszol.

Semmelweis Ignác

Minden mellett szól, hogy a terhesség tudományos és praktikus megközelítésében paradigma-váltásra van szükség. A hangsúly a szülésről a korai kapcsolatfelvételre tolódik át. Az intrauterin kapcsolat minősége nem csak a gyermek fejlődési pályáját jelöli ki, de kedvezően befolyásolja a szülés lefolyását is. Miután a babák kötődési képessége jobb, IQ szintjük magasabb. A rendelkezésre álló összes adat figyelembevételével arra a következtetésre jutottak, hogy az IQ szintünket, génjeink mindössze 34%-ban, míg az intrauterin környezet 66%-ban határozza meg. Nem a gének döntenek el, hogy a társadalmi hierarchiában milyen messze juthatunk el, nincs tehát primer biológiai meghatározottságunk. Az intrauterin környezet, a kapcsolat a döntő.

Magyarországon a terhesség-megszakítás legalizálása óta, mintegy 6 és fél millió magzatot pusztítottak el. A fentebb vázolt

kutatások fényében ezek a magzatok tudatos, gondolkodó, érző lények. A XX. században nem született meg egy újabb Semmelweis, aki megálljt tudott volna parancsolni ennek az intrauterin tömeggyilkosságnak. Talán éppen azért nem született meg, mert nem engedték meg neki, nem tettük lehetővé, meg kellett halnia, mielőtt megszületett volna.

Kezünkben a lehetőség, hogy felépítsünk egy humánusabb, altruisztikusabb társadalmat, a hozzá vezető út magzatainkon és gyermekeinken keresztül halad, amilyené mi formáljuk őket, ők majd olyanná formálják a világot.

Dr. Fazekas Imre
Minőségügyi
orvosigazgató

(*Dr. Antall József, dr. Raffai Jenő és Semmelweis Ignác írásainak felhasználásával.*)